

Kompetensprövningsprogram och andra jämförelser mellan laboratorier

Olika jämförelser

Jämförelser mellan laboratorier innebär att man organiserar, utför och bedömer resultaten av undersökningar på identiska eller likartade material. Två eller flera laboratorier deltar på villkor som har fastställts tidigare. Jämförelser organiseras på alla vetenskapliga nivåer men syfte, instruktioner och deltagare varierar. I en typ av jämförelser används mätningarna för att åsätta värden till referensmaterial. I en annan typ utvärderas mätmetodens prestanda, t.ex. riktighet och precision. De noggrannaste mätningarna jämförs globalt i särskilda ”nyckeljämförelser”.

“Kompetensprövningsprogram” (Eng. proficiency testing schemes) är den vanligaste och kanske viktigaste typen av jämförelse mellan laboratorier. De kallas även “program för extern kvalitetsbedömning” och används för att bedöma kvaliteten för mätningar som sker rutinmässigt.

Fördelar med kompetensprövningsprogram för laboratorier

Som deltagare i kompetensprövningsprogram kan du lätt jämföra dina och andra laboratoriers resultat. Du kan också få:

- Regelbunden, saklig och oberoende bedömning av kvaliteten för dina rutinanalyser
- Återkoppling som stimulerar till förbättring av det tekniska arbetet
- Jämförande information om metod- och instrumentprestanda
- Övergripande information om kvaliteten för specifika analyser inom en sektor, ett land eller en världsdel

Begränsningar med kompetensprövningsprogram

De provmaterial som används i kompetensprövningar ska helst vara så lika rutinprover som möjligt, och tillräckligt homogena och stabila för att utvärderingen av deltagarnas prestationsförmåga inte ska påverkas. Av praktiska skäl måste provmaterialen ibland förbehandlas, t.ex. stabiliseras eller frystorkas. Deltagarna ska känna till detta.

Det finns många sätt att organisera och utvärdera kompetensprövningsprogram. Något perfekt protokoll finns inte! För såväl laboratorier som deras kunder, och för ackrediteringsorgan och föreskrivande myndigheter kan det dock vara viktigt att veta att om samma resultat bedöms olika av olika arrangörer.

Eurachem

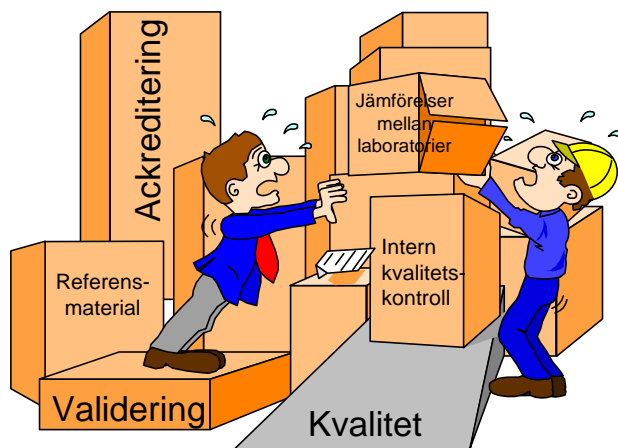
A FOCUS FOR
ANALYTICAL CHEMISTRY
IN EUROPE

Lämpliga program

Antalet ”analyser” är stort och mätningar av dessa kan utföras på många olika sätt. Det innebär att ett kompetensprövningsprogram inte alltid kan uppfylla ett laboratoriums alla specifika krav. Innan du bestämmer dig för att delta, kontrollera noga att provmaterial, analyser och nivåer passar dina rutiner. Är utskicksfrekvensen lämplig och ger arrangörens rapporter tillräcklig information?

Kompetensprövningens roll i mätkvaliteten

Korrekta mätningar kräver både interna och externa ”verktyg”. Vid valideringen undersöks metodens prestanda. Fortlöpande användning av kontrollkort visar om mätningarna är under statistisk kontroll. Många laboratorier väljer att ackreditera sina tjänster, och förbinder sig därmed att ha ett kvalitetsledningssystem och att arbetet regelbundet blir föremål för extern tillsyn. Att delta i ett kompetensprövningsprogram är ett effektivt externt sätt för laboratoriet att kontrollera att mätrutinerna är tillräckligt bra!

Utbildningsaspekten

Genom kompetensprövningsprogram ges tillfällen till utbildning och träning. Många arrangörer ordnar regelbundna användarmöten för att följa upp resultaten och diskutera analysproblem. Internet-baserade program med digitala bilder av prover möjliggör obegränsat antal deltagare, direkt återkoppling och tillfällen till förnyad provning.

Ackrediterade jämförelser

En del arrangörer väljer att ackreditera sina kompetensprövningsprogram. Arbetet med att organisera och utvärdera resultaten kommer då att bedömas utifrån krav i internationella riktlinjer, på liknande sätt som för kalibrerings- och provningslaboratorier.

Användning av laboratorieresultat från kompetensprövningsprogram

Resultat från kompetensprövningsprogram ger en översikt av analyskvaliteten för specifika tillämpningar och används därför i allt större utsträckning av kunder till laboratorier, men också av ackrediteringsorgan och föreskrivande myndigheter. Kompetensprövningsprogram hjälper dig upptäcka mätkniska problem och har därför en direkt betydelse för handel, i övervakning av miljön, och för hälsa och säkerhet.

Mer information

Information om arrangörer och program får du från ditt nationella ackrediteringsorgan, och från organisationer som Eurachem, Eurolab och EQALM. Internetdatabasen Eptis innehåller detaljerad information om flera hundra kompetensprövningsprogram.

